

1928

برنجی جلد

0534

tehran

T.K.

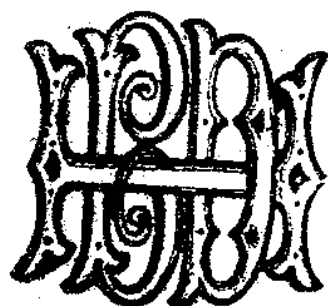
خانہ بیلسی مجموعہ

خانہ بیلسی درنکی عمومی مرکزی طرفندہ نشر اولونور

مدیری :

ضیاء الدینہ فخری

خلق بیلسی درنکی کاتب عمومیس

آنقرہ

1928

MUĞLADA KIZDÜYÜNLERİ

بویوک تورک انقلابی اعتقادلر ، اجتماعی حیات ، اداره و دیگر بوتون عمومی حیاتمزدده ناصل ده کیشیکلکلر یامشسه ، عادتلر من و خویلر من اوزرندده قوتله مؤثر اولمشدر . بومیانده برچوق عادتلر من و خویلر مزدده ده کیشمکده در . بزم موغله محیطنک ده بوصورتله ده کیشمکده اولان برچوق عادات و اخلاقی وارددر .

موغله محیطنک خصوصیتلری فضله در . مدنیت مرکز لرینه یاقین بولونماسنه رغماً مواصله واسطه لرینک آزانی خارجدن کله جک وده کیشیکلکلر ده عامل اولاجق جریانلرک آغیر صورتده یرلشمه سنه سبب اولمشدر . مع مافیه اوطوموبیل دورینه کچد کدن و قیریق ، دوکوک شوسه لک اوزرندده دوشه قالقه ، مترقی محیطلرله حقيله تماسه کلد کدن صوکرآ بوتبدلر چوق سریع و باش دوندوروجی برطرزده وقوع بولمغه باشلامشدر : اسکی عادتلر ، دوکونلر ، اکلنجه لر ، خصوصی حیات یاقینده تمامیه ماضی اولاجقدر . بز بوراده بوکون بو حیاتدن برصفحه بی تشیته چالیشه جغز .

موغله نک خصوصیتلرندن بری (قیز دوکون) لریدر . دیگر محیطلرده ، اکلنجه لرده ، اویونلرده ، دوکونلرده آزه چوق بر (قوزموپولیت) لک وارددر . مثلاً ، بعض یرلرده قادینلر اکثریتیه (چیفته تللی) وقونیه طرفلرندده (قاشیق اویون) لری اویینارلر . فقط موغله ده کرک قیز دوکونلرندده کی مراسم ، کرکسه اویونلر باشدن باشه خصوصیتی حائزدر .

1 — دوکونده اول :

بر قیز اوله نه جکی وقت الیوم دخی جاری اولان (کوروجیلک) اصولیه ابویندن ایسته نیلیر . سوز کسید کدن صوکرآ دوکون تدارکاتنه باشلانیر . دوکون تدارکی چوق کلفتلی و مصرفلیدر . هرایکی طرفک بر برلرینه میره جکلری هدیه لر جدا عظیم فدا کارلنی موجب اولویور . واقعا بر (منع اسرافات) قانونی وار . بوکا رغماً ینه اسکی عادتله درین بر صداقتله مربوطیت کوه تر بله رک اونلرک اک کوچوک تفرعاتنه بیله فوق العاده رعایت ایدیلیور . دوکوندن اول اوغلان طرفی کلین ایچین — عمومیتله — اک ائی قوماشدن ایکی قات الیسه یاپار . قیزک اونده بولونان باباسنه ، آناسنه ، قارده شلرینه برر هدیه حاضرلار . ارکک طرفی بو هدیه لری ویرمکه برابر قیز طرفندن اون شلی ودها فضله مصرفلی هدیه لر آلیر . قیز طرفی اوغلان ایچین ، اک ائی قوماشدن کووه ی الیسه سی اوله رق بر قات

ألیسه ، قاین باباسنه ، قاین آناسنه ، کورو محه سنه ، قاین برادرلرینه و بوتون اقربالرینه برزهدیه حاضر لامغه مجبوردر، بوهدیه لر « Dürü » تعیرایدلر. اقرباله قدر فضله ایسه « Dürü » عددی ده او قدر فضله در. دورونک ایچنده قاین والدهیه ، کورو محه خانمه بورومجکدن برز کوماک و برز قات ألیسه وارددر. بوألیسه لر ، یوقاریده دیدیکمز کی ، اُک آبی قوماشدن یاپیلیر. دیگر اقربالره ینه بورومجک کوماک ، باش اورتوسی ، مندیله ، یاخود صیرمه ایله ایشلنمش (چهوره) ویریلیر. بو دورولر کلینله برابر کووه کینک اوینه کیدر وزفاف صباحی بویوک بر بوغچه ایچنده اورتیه قونور، بوتون شهر خلقی، یعنی قادینلری کلیرلر، دورولری سیر و تماشا ایدرلر. دورولر بر هفته قدر هرکسه تشهیر ایدلر کدن صو کرا یرلرینه داغیدیلیر.

دورونک موغله ده خصوصی بر قیمت و اهمیتی وارددر. دورو کوتورمه یین کلینک عائله حیاتی ده ایلک کوندن زندان اولور. رنجی کوندن قاین والده ایله، زوج ایله کورولتو و قاوغا باشلار. بو عادتک اُسکی تورکلردن قالما اولدوغی شهه سزدر. اُسکی تورکلرده اولنه اُتاسنده طرفینک بر یرلرینه هدیه لر ویردیکی معلومدر. اسملرده بزه یا بانجی دکلدر. یالکمز اسکیدن تورکلرده هدیه لرک اُک فضله سنی ارکک ویردی. بوهدیه لر ، آلاجنی قیز ویا قادینک او جمعیتده کی مرتبه سیله متناسب اولوردی. کووه ی « آغیرلق » نامی آلتنده برپاره ویریردی. قیزک پدرینه برآت ، والده و همشیره سنه آیروجه پاره ویریلیردی. بابایه ویریلن هدیه یه « باشلق » ، آنایه ویریلنه « سود حق » ، بالدیزه ویریلنه « قفتانلق » دیرلردی. بو عادتلردن بعضیلری محیطمزده بوکون بیله حا کمدر. مثلاً، یوز کورو ملکی، اُل اویمه لک کی. بونلر ، زفافدن صو کرا کووه ی و کلینه ویریلن هدیه لر درکه ، ألیوم بوتون آنادولوده جاریدر ، حتی بعض یرلرده اسملر بیله ده کیشمه مشدر و حکمنه شدتله مربوطیت کوسترلمکده در.

معموره العزیز ولایتک بعضی یرلرنده بولونان عشیرت لرک آرا لرنده کی قدیم خصومتلر اکثراً بو باشلق یوزندن چیقمشدر. اون بش لیرالق بر « باشلق » ویرلمه دیکی ایچین طرفیندن بش، اون آدامک تولدوکنی و خصومتک سنه لرجه دوام ایتدیکنی اورالرده بولوندوغم وقت کوردیم. موغله ده کی بو عادت لرکده قدیم تورکلر زمانندن بری سورو کله نوب کلدیکی شهه سزدر قناعتنده یم.

2 - قیز دو کونلری :

دو کون یاپیلمازدن برقاچ کون اول قیز اوینه منسوب برقادین « او قویوجی » نامیله

أشه دوسته كونده ريلهرك دوكونه دعوت ايديلير. اوقويوجى قادينه هر دعوت ايديلن اودن پاره ، ذخيره و اشيا ويريلير . دعوت ايديلنلر دوكون كوني كلين اولان قيزك اوندۀ طوپلانيرلر ؛ دوكونه كلن قيزلر فوق العاده سوسليدرلر .

موغله ده اُسكيدن اولدوغى كى شيمدى ده « اكرى باش » موداسى جاريدر . مع مافيه بوده كيت كيده خارجدن كلن تاثيرلرۀ تابع اولمغه باشلامش ، ياواش ياواش ده كيشمكۀ يوز طوتمشدر .

« اكرى باش » ده آلتونلى فس قوللانيلير . بوفس كوچوك ويا يوان برطاس كيدير . فسك تپه سنده آلتوندن وياخود كوموشدن بر « تپه لك » واردر . بوتپه لك اينجه تل ايشى ، ياخود كوچوك بر « تابلا » شكلنده در . تپه لكك اطرافنده غايت صيق ، كوچوك آلتونلر و بونلرڪ اوج طرفنده ده بويوك قطعۀ آلتونلر واردر . كوچوكلر اُسكى يكرمىلكلر ، بويوكلر سكسانلڪ ، ياخود بشى برك ياريميدر . بوفس سوارى صاقديرينى كى ينه صيق يكرمىلك آلتونلردن ياپيلمش بر « صاقا » ايله چكۀ آلتيندن طوتدورولور و اوستى ده يالما ، مختلف شكلده چيچكلرۀ طاشغين بر طرزده تزيين ايديلير . قيزك باشى عادتا بر ليلاك يواستى آنديرر . بالخاصه باشك بو شكلده تووالتنه فوق العاده اهميت ويريلير . بوباشك تنظيمى ايچين خصوصى باش يايچى قادينلر واردر . بونلر قيزك باشنى فوق العاده اهمام و دقتلۀ سوسلرلر و بوسوسله مك ساعتلرجه دوام ايدر .

دوكون آقساسى قيزلر دوكون اوينه كلير و باغچۀ ده دائروى بر شكلده طوپلانيرلر . دعوتلى قيزلر اسكمله لردۀ اوطوررلر . دعوتسزلردۀ - چونكۀ دوكون اوينه هر هانكى بر قادين كيره بيلير - آياقده دوررلر . بوصورتلۀ عالتا بر ديوار تشكيل ايدرلر . ميدانك اورتۀ سى آچيق و بوشدر . بو ميدانك بر كنارينۀ چالغيجيلر اوطوررلر . چالغيجيلرڪ چالغيلرى ابتدائى و بسيطدر . بر « دستى دومبهك » نامى ويريلن « داربوقه » ايله ايكي « دف » و بر توركو سويلهين قاديندن عبارتدر . اورتۀ يردۀ ده بر قادين دولاشير و قيزلرى اويونۀ قالديرر . هر قيز كنديلكندن قالمماز ، مطلق ناز ايدر و بر دعوت بككر . اونك ايچين قيزلرى اويونۀ قالديرمق ايچين خصوصى بر قادين طوتارلر . قيزلر بر برر اوينارلر . اوينايان قيزلرڪ آناسى ، اقربالرى ، اُس و دوستلرى قيزۀ پاره چۀ ويررلر . يعنى يامنديلۀ صاريلمش ، ياخود آووجلۀ قيزك اوزرينۀ پاره آتارلر . بوپارلر قيزلرى اويونۀ قالديران قادين طرفندن طوپلانير ، چالغيجيلرڪ اوكنۀ قونور . پاره نۀ قدر فضلۀ ايسۀ اوينايان قيزدۀ اوقدر ضرور لانير ، اعتبار كورديكنۀ قانع اولور . چالغيجيلردۀ پاره نسبتندۀ جوشارلر .

دف و دو مبه ایکی هوایه دوغرو قالدیره رق ، صاللا یرق ممنونیتلرینی کوستریرلر . قیزلر بو صورتله اوینادقن صو کرا اُک صو کده کلین اویونه قلقار . کلینک اویونی اهمیتله ، دقتله تعقیب ایدیلر ، بتون نظرلر کلینک اوزرینه متوجهدر . بعضی بوش بوغاز ، چکه سی دوشوک قوجه قاریلر دایانامازلر ، کندیلرینی کوستریمک آرزوسنه مغلوب اولورلر و هر کسه ایشیتدیرمک طرزده سویله نیرلر :

— ماشاءالله ، قرق بیک کره ماشاءالله !

3 — شکر پاره لام :

کلین اوینادقن صو کرا براودایه کوتورولور . اودانک اورتاسنه ده براسکمله قونور . چالغیجیلرده کلینک یاننه کیدرلر . اوداده کلینک یوزینه بر دوواق اورتولور . کلینک ایکی قولنه خصم واقربالری کیره رک آهسته بریورویشله و چالغیجیلر اوکده دف چالقلری ، تورکو سویله دکلی حالده میدانک اورتاسنه کلینیر و کلین اورتاده کی اسکمله یه اوطورر . بعده بر بویوک تپسی کتیریلرک کلینک باشنک اوستنه طوتارلر . یاقین اقرباچای ، آش و دوستلری مختلف قیمتده پاره آتارلر . تپسینک اوستی پاره ایله دولار . بوپاره قیزک آناسنه عائددر . دعوت ایدیلوبده کله مینلر بالا خره پاره کوندیرلر . بوکا « شکر پاره لامق » دیرلر . بو « شکر پاره لامق » عادت اُکثریا کوندوز و دوگونک برنجی کونی یاپیلر .

أسکیدن دوگونک صو ک کیجه سی کلینک آینه « قینا » یاقارلردی و پاره یی آینه قورلردی . بوقینا یاقیلیرکنده چالغیجیلر بر آهنگ مخصوص ایله چالارلر و برتورکو سویلرلردی . قدیم اولدوغی آکلاشیلان بوتورکو شودر ، بوکا موغله ده « قینا هواسی » [*] دیرلر :

— 1 —

کتیرک کلینی قینا یاقالم
نمیزسه آرجه قاتالم
کلینک سوزینی طوتالم
نقرات

آکلین ، آکوزهل ! قیناک قوطلو اولسون
کووه ینک یاننده سوزک طاتلی اولسون .

— 2 —

هانی بونک قایناسی
کیره چ اوجاغنده یاناسی
قوطلو اولسون کلینک قیناسی

[*] بو هوا استانبول قونسرو اتووارینک آنادولو خلق شرقیلرینک ایکنجی دفترنده انتشار اتمشدر . موغله تورکولری موغله هنرک موسیقیهناس کنجیلرندن عمرافندی زاده حافظ صبری بک طرفندن طویلا تمشدر .

نقرات

آ کلین ، آ کوزهل ! قیناک قوطلو اولسون
کووه ینک یاننده سوزک طاتلی اولسون.

— 3 —

چام بوداغی آ کوب کلیر
قیز اوغلانله ده کوب کلیر
آل دوواغی سورودجه
کووه ی آتله ده یوب کلیر

نقرات

آ کلین ، آ کوزهل قیناک قوطلو اولسون.
کووه ینک یاننده سوزک طاتلی اولسون

4- بهراز کونی :

دو کوندن اول قیزک جهازی باباسنک اوندۀ تشهیر ایدیلیر . بوتون آلیسه لری ، چاشیرلری ،
پایدینی آل ایشلری ، یاتاق ، یورغان ، خالی والحاصل قوجه سنک اوینه نه کوتوره جکسه
آچیلیر و منتظم برسرکی کبی اودایه یاییلیر ، هر کس ده کلوب سیرایدیر . بوکا « جهاز کونی »
دیرلر . زفافدن صوکراده بوأشیا ، صباحدن اعتباراً تشهیر ایدیلیر .

کلین زفافدن صوکره صباحلین قالقنجه تووالتنی یاپار ، بویوکلرک آللرندن اوپر ،
کوچوکلرده کلینک آلی اوپرلر . کلین طرفندن کوچوکلره هدیۀ ویریلیر ، بوکا « یوز
کوروملک » دیرلر .

5- قیز آردی :

دو کونک هفته سنده ایلک دفعه « اوغلان اوی » ، « قیز اوی » نه کلیرلر . اوزاق
یرلردن کلشیرسه بر ایکی کون قالیرلر ، یاقین اولانلرده بر آقشام یمک یرلر . بودعوتلرده
بوتون اقربالر بولونور .

*

**

بوطادتلر یاواش یاواش قالمقده در . قادینلرک کینمه لرندۀ ده اساسلی ده کیشکلر
وارددر . مثلاً ، آسکیدن اوچ کیجه دو کون یاییلردی . منع اسرافات قانونی دو کونی
برکونه ایندیردی . شیمدی آسکی قینایا قالدردن ، اوچ کونک آهنگلردن برشی قالمامشدر .